

68

facilities in GTHO in all aspects. ² [REDACTED]

²²

One day in paradise, and the next in the hell. Detainees of this level are completely under the mercy of their interrogators, which was very convenient for the interrogators. ² [REDACTED]

^{2,3}²

I was like . What the heck is going on, I've never been in trouble with the guards, and I'm answering my interrogators and cooperating with them. I was shocked. But I missed that cooperation meant to tell your interrogators whatever they want to hear. I was put once more in ² [REDACTED] ² [REDACTED] End

²

I was taken to interrogation and faced the first time a new assigned ² [REDACTED]

~~UNCLASSIFIED~~

Відгуки

«Це не просто спогади, це унікальний та особистий погляд на те, що відбувається, коли належні правові процедури дають збій, а затриманих... кидають у небуття, навіть не визнають за людей. ...Рукопис окреслює ширшу проблему: а чи дійсно спрацювують катування? ...Слахі починає для нас рідкісне віконце до кафкіанської дилеми, що з нею стикається катований в'язень, якого вважають винним через самий факт його ув'язнення. Протягом усієї оповіді відчувається прихований вплив американського уряду».

Кріс Серрес, *Minneapolis Star Tribune*

«Розповідь майже в реальному часі про початок експериментів у Гуантанамо — і це дещо надзвичайно рідкісне, позаяк американські військові ніколи не дозволяли журналістам спілкуватися зі своїми в'язнями — ні з тими, кого випустили, ні з тими, хто чекав на судовий розгляд. ...У книжці розповідається... те, що, відверто кажучи, було б нестерпно читати, якби не вміння Слахі часом розріджувати напруженість іронією».

Керол Розенберг, *Miami Herald*

«Картина пекла, поза Орвеллом, поза Кафкою: вічні тортури, прописані божевільними вашингтонськими лікарями».

Джон Ле Карре, автор «Делікатної правди» (*A Delicate Truth*)

«Життєво і приголомшливо... Історичний злам, літературний тріумф».

Еліас Айсквіт, *Salon*

«Слахі — яскравий, цікавий і часом красномовний письменник, навіть коли пише четвертою своєю мовою, англійською... Дані з державних архівів, такі як є, додають ваги версії подій Слахі. ...У 2004 році тодішній прокурор Гуантанамо підполковник Стюарт Кауч різко відмовився висувати звинувачення проти Слахі, вирішивши, що його зізнання були лише наслідком тортур. Авторські описи цих тортур — найпереконливіші та найтяжчі місця книжки. Вони, на жаль, містять значну частку правди, адже близькі до описів офіційних розслідувань поводження з іншими ув'язненими, яких утримують у США. ...Щоденник також насичений живописними, характерними деталями, не зважати на які неможливо».

Дебора Перлстайн, *Washington Post*

«Велика несподіванка у книжці Слахі... те, що вона не лише жахлива й сумна, вона ще й смішна... Тон щоденника — дружній, обурений, допитливий та іронічний. ...Слахі не лише олюднює сам себе, він олюднює заодно й своїх охоронців і допитувачів. Це не означає, що він їх виправдовує. Геть навпаки: він представляє їх як складних особистостей, які відрізняють доброту від жорстокості, а добро від зла».

Джошуа Ротман, *The New Yorker*

«Нова захоплива книжка з'явилася в одному з найсуперечливіших місць у світі, і уряд США не хоче, щоб ви її прочитали. Перепрошую, якщо це звучить як заявлений маркетинговий слоган. Річ у тім, що це очевидна правда. ...Ми ще багато чого не знаємо про Ґуантанамо — в'язницю, в якій іменем кожного американського громадянина відбувалися жахливі злочини».

Кевін Кенфілд, *San Francisco Chronicle*

«Переконливо... і не лише завдяки змісту, але й через своєрідну англійську, якої містер Слахі набув переважно під час ув'язнення. Він яскраво описує, як йому цілими днями не давали спати, як зі скутими ногами лежав на підлозі в холодних камерах».

Economist

«Кожен, хто прочитає “Щоденник Ґуантанамо” (а кожен американець, який має хоч краплю совісті, мав би тепер це зробити), буде присоромлений і нажаханий. Слахі вимагає простої справедливості, і це має спонукати нас до дії. Позаяк на кону в цьому разі не лише доля окремої людини, котра всупереч усім обставинам спромоглася розповісти про себе, а й майбутнє нашої демократії».

Ґленн Ґрінвальд,
автор книжки «Ніде не сховатися» (*No Place to Hide*)

«На її сторінках постає розумна людина, спантеличена, зражена, яку було бито тижнями й місяцями, але яка все ж таки зберегла гумор і душу».

Стів Пол, *Kansas City Star*

«Не менш, аніж масштаби жорстокого поводження, вражає здатність Слахі ставитися з теплотою навіть до катів і тюремників... В основі сюжету “Щоденника Ґуантанамо” — випробування Слахі, але книжка розповідає про більше, значно більше... Це розповідь про співучасть інших країн у цих зловживаннях. Це жахливий приклад того, що відбувається з невинними людьми, коли верховенство права відступає. За словами редактора книжки Ларрі Сімса, це “епос нашого часу”».

Ноа Яхот, *Huffington Post*

«Захопливо... Надзвичайно... З рядків свого щоденника містер Слахі постає як особистість допитлива і щедра, він спостережливий, дотепний і побожний, але аж ніяк не фанатик... “Щоденник Ґуантанамо” змушує нас замислитися над тим, чому Сполучені Штати відійшли від виплеканої ідеї про те, що найкращим способом визначити, хто заслуговує на ув'язнення, є своєчасний судовий розгляд».

Скотт Шейн, *New York Times*

«Попри безліч труднощів, пов'язаних з виданням такої книжки, “Щоденник Ґуантанамо” є чи не найлюдянішим зображенням усієї системи, що постала після 11 вересня».

Омар ель Аккад, *Globe and Mail*

~~UNCLASSIFIED~~

76

you keep me in jail so why should I cooperate? I said so not knowing that Americans use torture to facilitate interrogation. Of course, I was very tired from being taken to interrogation every day. My back was just constricting against me. I sought Medical help, "You're not allowed to sit for so long time" said the [REDACTED] physiotherapist, "Pls, tell my interrogators so b/c they make sit for long hours almost every day", "I will write a note but I am not sure whether it will have effect" she replied. Feb 03 [REDACTED] washed his hands off me, "I am going to leave but if you're ready to talk about my your telephone conversations request me. I'll come back" he said, "Be sure I assure you that I am not going to talk about anything unless you answer my question - why I am here?". [REDACTED] asked me to dedicate an English copy of Koran to him, which I happily did, and off he went. I never heard about [REDACTED] after that. [REDACTED] and I to "not" working together but he was an overbearing person. I don't think in a negative way. [REDACTED] just had tons of reports with all kind of evil theories. The ~~a~~ mis-mash of what-ifs was mainly fueled with prejudices, and hatred, and ignorance toward the Islamic Religion. "I am working on showing you

~~UNCLASSIFIED~~

Передмова до українського видання

Шановні читачі! У ваших руках «Щоденник Ґуантанамо» — автобіографічний опис чотирнадцяти років життя мавританця Мохамеду Ульд Слахі. У 2002 році він був затриманий без винесення звинувачення на вимогу США і до 2016-го утримувався у в'язниці на військовій базі Ґуантанамо, де його регулярно піддавали тортурам. Причиною затримання став збіг трьох фактів про Мохамеду. По-перше — він пройшов підготовку в таборі Аль-Каїди, тодішнього союзника США, і воював в Афганістані проти радянських військ. По-друге, живучи в Канаді, він відвідував ту саму мечеть, що й Ахмед Рессам, один з учасників «Змови тисячоліття». І нарешті, по-третє — свояком Мохамеду, з яким той підтримував зв'язок, був Абу Гафс аль-Маврітані, один з найближчих радників Осамі бен Ладена.

В'язницю Ґуантанамо було відкрито на Кубі у 2002 році, невдовзі після початку «Глобальної війни проти тероризму», проголошеної Джорджем Бушем-молодшим. Приводом стала терористична атака членів Аль-Каїди на вежі Всесвітнього торгового центру і Пентагон 11 вересня 2001 року, яка призвела до загибелі близько 3 тисяч людей. Ця «Глобальна війна» була реалізована через військову операцію «Нескорена свобода», яка розпочалась із вторгнення американських військ (разом з військами міжнародної коаліції) в Афганістан, а згодом в Ірак та менш масштабних операцій американського військового контингенту на Філіппінах, Африканському Розі, в Ємені й Західній Сахарі.

В'язниця Гуантанамо продовжує функціонувати до сьогодні, попри спроби кількох президентів США закрити її. Вона одна з найдорожчих — у 2019 році утримання одного ув'язненого вартувало американським платникам податків 13 мільйонів доларів, що в понад 100 разів перевищує вартість утримання ув'язненого в тюрмі суворого режиму¹. Водночас кожен шостий, звільнений із Гуантанамо, повернувся до тероризму². Необґрунтована жорстокість і нехтування правами затриманих призводить лише до підживлення радикальних настроїв та утворення ще більш крвожерливих угруповань із колишніх в'язнів. Саме тому система тортур, яким піддавали в'язнів Гуантанамо, є частиною більш глобального питання — чи за всіма людьми, незалежно від їхніх поглядів та етнічної, релігійної чи будь-якої іншої приналежності, варто визнавати однакові, принаймні базові, людські права?

У своїй книжці Слахі порушує питання про межі витривалості людини в умовах, коли правові норми не діють, а статус військовополоненого й Женевські конвенції втрачають значення. Хоча Україна й далеко від Куби, та після 24 лютого 2022 року, коли стало відомо про катування й тортури вже над нашими військовополоненими з «Азовсталі», з-під Бахмута, з Авдіївки й інших українських міст у сумнозвісній Волноваській виправній колонії № 120 та інших в'язницях і фільтраційних таборах, безчинства в Гуантанамо не видаються нам далекими.

Водночас, описуючи власний досвід ув'язнення, автор висловлює політичні судження, які українському читачу складно прийняти. Наприклад, коли значна кількість українців підтримала Ізраїль після нападу Хамасу 7 жовтня 2023 року, провівши аналогію з терористичним вторгненням російських військ, їм складно

погодитись із твердженням автора про те, що «уся проблема тероризму була викликана агресією Ізраїлю проти палестинського цивільного населення, а також тим, що США підтримали ізраїльський уряд у його діях». І навіть не тому, що це не так — складні обставини палестино-ізраїльських відносин, які нараховують не одне десятиліття, зазвичай відомі досить вузькому колу фахівців із близькосхідного конфлікту. Така незгода підживлюється і тим, що Хамас від самого початку повномасштабного вторгнення росії в Україну став на бік агресора, а перший заступник голови політбюро Хамасу Муса Абу Марзук заявив, що російський напад на Україну (звісно, він використав евфемізм «спеціальна військова операція») вигідний «палестинському та всім пригнобленим народам, що страждають від американської гегемонії»³.

Однак усе це не робить палестинський народ злочинцями, бо Хамас не дорівнює палестинцям, а найбільше потерпають від Хамасу саме вони. Водночас Ізраїль часто діє всупереч резолюціям ООН та поводить себе на палестинських територіях так, що його порівнюють з режимом апартеїду в Південній Африці. Саме через це, а також унаслідок особливого значення Єрусалима, де розташована одна з трьох найшанованіших мечетей в ісламі Аль-Акса, яка є ціллю постійних рейдів ізраїльських силовиків, стають зрозумілішими емоції й почуття Мохамеду Ульд Слахі. Проблема Палестини він сприймає так само, як ми — українсько-російське протистояння, тобто палестинців вважає пригнобленим народом, а Ізраїль — агресором.

Незрозумілими для українського читача видаються й авторові звинувачення американців у варварстві. Але для ісламського світу, не так правлячих режимів, як мусульманської «вулиці», США

ЗМІСТ

<i>Хронологія ув'язнення</i>	23
<i>Примітки до тексту й анотацій відновленого видання</i>	27
<i>Закінчення історії й передмова до нового видання від Мохамеду Ульд Слахі</i>	31
РОЗДІЛ ПЕРШИЙ. Йорданія – Афганістан – Ґуантанамо. Липень 2002 року – лютий 2003 року	69

ПЕРЕД ТИМ

РОЗДІЛ ДРУГИЙ. Сенегал – Мавританія. 21 січня – 19 лютого 2000 року	143
РОЗДІЛ ТРЕТІЙ. Мавританія. 29 вересня – 28 листопада 2001 року	181
РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ. Йорданія. 29 листопада 2001 року – 19 липня 2002 року	228

Г-МО

РОЗДІЛ П'ЯТИЙ. Г-мо.

Лютий – серпень 2003 року 273

РОЗДІЛ ШОСТИЙ. Г-мо.

Вересень – грудень 2003 року 351

РОЗДІЛ СЬОМИЙ. Г-мо. 2004-2005 роки. 399

Коментар автора 473

*Передмова редактора до першого
американського видання* 475

Подяки редактора до першого видання 519

Про авторів 523